

NAV Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszer célja a bűncselekményekből származó vagyoni elemek, pénzeszközök „tisztára mosásának” megelőzése és megakadályozása, valamint a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, felderítése és a terrorcselekményt elkövetők, a terrorista csoportok anyagi forrásainak felderítése. Alapvetően nemzetközi standardok, nemzetközi követelmények által vezérelt intézményrendszerről beszélünk, amely különböző jogágaknak és szakterületeknek az elemeiből áll.²⁵⁴

A pénzügyi információs egység (Financial Intelligence Unit; a továbbiakban: FIU vagy pénzügyi információs egység) központi helyet foglal el a nemzeti pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszerekben. Az FIU-k sajátos szerepét három tényező ötvözte adja:

- egyrészt nemzetközi követelmények határozzák meg a feladataikat, amely követelmények betartását nemzetközi szervezetek folyamatosan figyelemmel kísérik;
- másrészt néhány kivételtől eltekintve minden államban van FIU, amelyek nemzetközi szinten rutinszerűen együttműködnek egymással;
- harmadrészt pénzügyi információt²⁵⁵ közvetítenek a szolgáltatók és a bűnüldöző szervek között.

²⁵⁴ Simonka Gábor: A magyar FIU és a pénzmosás elleni intézményrendszer a nemzetközi együttműködés tükrében. Saldo Kiadó. 2015.

²⁵⁵ Az angolszász szakirodalom „financial intelligence”-ként hivatkozik az FIU-k által továbbított információra.

A nemzetközi követelmények alapján minden állam köteles kijelölni központi egységként egy FIU-t²⁵⁶, amely a bejelentéseket fogadja, azokat elemző-értékelő tevékenysége során megvizsgálja, és az elemző-értékelő tevékenysége eredményét bűnüldözési célból – azon belül is elsősorban a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni fellépés érdekében – továbbítja. A Kormány a NAV Központi Irányítás szervezetén belül működő Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Irodát (a továbbiakban: PEI vagy magyar FIU) jelölte ki a pénzügyi információs egységként működő hatóság, valamint az EU és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvény szerinti, valamint a Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elfogadott nemzetközi szankciókban elrendelt kiviteli korlátozás alá eső termékekhez kapcsolódó finanszírozási, pénzügyi támogatási korlátozó intézkedések foganatosításáért felelős szerv részére meghatározott feladatok ellátására.

A NAV keretei között működő magyar FIU nem lát el nyomozó hatósági feladatokat, hanem a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, nyomozásának elősegítése céljából a nemzetközi követelményekkel összhangban, elsődlegesen elemző-értékelő²⁵⁷ tevékenységet végez.

A PEI-nek ugyanakkor vannak olyan feladatai is, amelyeket nem FIU-ként végez, így különösen:

²⁵⁶ E központi egységet az angol nyelvű nemzetközi vagy uniós szintű jogforrások „financial intelligence unit”-nak vagy „FIU”-nak, a nemzeti szintű jogszabályok „pénzügyi információs egységnek” vagy „pénzügyi információs egységként működő hatóságnak” nevezik.

²⁵⁷ A pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy dolog büntetendő cselekményből származására utaló adat, tény, körülmény felmerülése alapján indult elemző-értékelő tevékenység (operatív elemzés) során vizsgált ügyek témájukat illetően széles spektrumon mozognak. Felmerülhetnek köztük csalással, adóval összefüggő visszaéléssel, tág értelemben vett gazdasági-pénzügyi bűnelkövetéssel, kábítószerrel, korrupcióval, kiberbűnözéssel, prostitúcióval, emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek. (Simonka Gábor: A magyar FIU és a pénzmosás elleni intézményrendszer a nemzetközi együttműködés tükrében. Saldo Kiadó. 2015.)

- felügyeleti tevékenységet lát el a könyvelők, adószakértők, okleveles adószakértők, adótanácsadók, az ingatlanüggyellett kapcsolatos tevékenységet folytató szolgáltatók, valamint a virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó, a letétkezelő pénztárca-szolgáltató és a székhelyszolgáltató felett, illetve
- meghatározott feladatai vannak az EU és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásával, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elfogadott nemzetközi szankciókban elrendelt kiviteli korlátozás alá eső termékekhez kapcsolódó finanszírozási, pénzügyi támogatási korlátozó intézkedések foganatosításával összefüggésben is.

A Pmt.²⁵⁸ által kötelezett szolgáltatók²⁵⁹ pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy dolog büntetendő cselekményből származására utaló

²⁵⁸ 2017. évi LIII. törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról

²⁵⁹ Hitelintézet, pénzügyi szolgáltató, foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, önkéntes kölcsönös biztosítópénztár, nemzetközi postautalvány-felvétel és -kézbesítést végző, ingatlanüggyellett kapcsolatos tevékenységet végző, könyvvizsgálói tevékenységet végző, könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végző, játékkaszinót, kártya-termet működtető vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervező, nemesfémmeleg vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedő szolgáltató, árukereskedő (amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést fogad el), ügyvéd, ügyvédi iroda, európai közösségi jogász, európai közösségi jogász iroda, kamarai jogtanácsos, közjegyző és bizalmi vagyonkezelő, virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltató, letétkezelő pénztárca-szolgáltató, kulturális javak (műalkotások, régiségek) kereskedelmével vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltató olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot, kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy kereskedelmével szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltató olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot, székhelyszolgáltató.

adat, tény, körülmény (a továbbiakban: bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény) felmerülése esetén kötelesek bejelentést tenni, mellyel kapcsolatban az alábbi előírások érvényesek:

- a kötelezett védelemmel ellátott elektronikus üzenet formájában továbbítja a magyar FIU számára;
- a szolgáltató az általa kijelölt személyen keresztül teszi meg;
- tartalmaznia kell az ügyfél-átvilágítási adatokat, a bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény részletes ismertetését, valamint a bejelentés alapjául szolgáló adatot, tényt, körülményt alátámasztó dokumentumokat.

A bejelentés szubjektív jellegű, tehát a szolgáltató önállóan dönt a bejelentése megtételéről, így maga dönt arról, hogy az ügyfelével, az ügylettel (tranzakcióval) vagy a tranzakciók sorozatával kapcsolatban a Pmt. szerinti gyanú – amely nem azonos a büntetőeljárás-jogi gyanúval – fennáll-e. A Pmt. nem határozza meg, hogy mi tekintendő a bejelentés szempontjából gyanúnak, annak felismerési kötelezettségét a szolgáltatóra telepíti. Az objektív kritériumok hiánya ellenére vannak bizonyos szempontok, úgynevezett indikátorok,²⁶⁰ amelyek segítséget jelentenek a szolgáltató számára, hogy mely esetekben kell bejelentést tennie. A szolgáltató nem bűncselekmény gyanújának az észleléséről értesíti a PEI-t, hanem a gyanús, szokatlan körülmények, tények, adatok felmerüléséről, amelyek felvethetik a

²⁶⁰ Például: nagy összegű készpénz ugyanazon a napon történő be- és kifizetése, korábban inaktív számlára érkező jelentős összeg és annak továbbutalása, a fizetési számla tranzit számlaként történő használata, stróman személyek igénybevétele, a házipénztár gyors növekedése, folyamatosan magas egyenlege, amelyet az ügyfél tevékenysége nem indokol, rendszeres készpénzes beszerzések (kiadások), amelyekre a társaság készpénzbevételei nem nyújtanak fedezetet, ennek következtében több millió forintos tagi hitel vagy tulajdonosokkal szembeni kötelezettség keletkezik, az ügyfél személyazonosítás nélkül kíván ügyletet lebonyolítani, vagy megtagadja az ügyfél-átvilágításhoz szükséges információk megadását, vagy az ügyletet nem kívánja folytatni, miután tájékoztatták, hogy magát ügyfél-átvilágításnak kell alávetnie.

pénzmosás lehetőségét, vagy azt, hogy a szolgáltató tevékenységi körében megjelenő pénzeszköz, dolog bűncselekményből származhat.²⁶¹

A 2. számú táblázat annak bemutatására szolgál, hogy a bejelentések száma szolgáltatói szektoronként miként változott az elmúlt öt év során.

Bejelentések száma 2016-2020. évek tekintetében					
Szolgáltatók	2016	2017	2018	2019	2020
Bank	6969	6119	7412	8223	9814
Takarékszövetkezet	261	215	213	88	0
Egyéb hitelintézet	31	18	25	4	2
Pénzváltó	352	771	1349	1317	499
Egyéb pénzügyi szolgáltató	680	925	1042	2275	711
Befektetési szolgáltató	103	124	57	61	124
Biztosítási szolgáltató	275	375	209	288	288

²⁶¹ Egy nemzetközi bűnszervezet tagjai különböző országokban élő kisbefektetők megtakarításait csalták ki. A megtévesztett befektetőknek rövidtávon magas hozamot ígértek. A befektetés interneten került meghirdetésre, ahol egy Magyarországon vezetett fizetési számlát jelöltek meg az átutalások fogadására. A fizetési számlára három hét alatt több mint ezer feladótól csaknem 9 millió euró érkezett. Tekintettel arra, hogy ezen átutalások nem voltak az ügyfél eddigi számlaforgalmával és a szolgáltató által ismert tevékenységével összeegyeztethetők, a szolgáltató bejelentést tett a PEI felé. Az ügyfél képviselője értesítette a szolgáltatót, hogy a felgyülemlett pénzt külföldre, harmadik országba kívánja továbbutalni. A szolgáltató erről ismét bejelentést tett. A PEI a bejelentés megérkezését követően haladéktalanul felfüggesztette a kimenő átutalások végrehajtását, így biztosítva a számlán lévő összeget egy büntetőeljárás keretei között megvalósuló esetleges vagyónbiztosításhoz. A PEI a Pmt. információtovábbításra vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően továbbította az ügyet, a nyomozó hatóság pénzmosás bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt büntetőeljárást indított, amelynek keretében az összeget lefoglalta, továbbá személy elleni kényszerintézkedés alkalmazására is sor került. Az operatív elemzés során a PEI szorosan és eredményesen együttműködött a szolgáltatóval, a külföldi társhatóságokkal, valamint a hazai nyomozó hatósággal is. Ezen ügy alapján a bejelentési ingerküszöb szempontjából megállapítható, hogy a szolgáltatónál a bejelentés megtételét az változtatta ki, hogy a számlaforgalom a korábbi számlatörténethez és így kialakított ügyfélprofilhoz képest jelentősen megváltozott, továbbá a második bejelentés vonatkozásában pedig az, hogy a felhalmozott számlapénzt az ügyfél gyorsan és egy összegben kívánta harmadik országba átutalni.

Árutőzsdei szolgáltató	0	0	0	0	0
Önkéntes kölcsönös biztosítópénztár	37	0	7	1	4
Postai szolgáltató	44	9	3	25	0
Nem-pénzügyi szolgáltatók	34	29	80	60	120
Összesen	8786	8585	10397	12342	11562

2. számú táblázat

A bejelentések száma 2016–2020. között

A statisztikai adatokból szembetűnő a bankoktól érkező bejelentések túlsúlya. Ez nem is igényel különösebb magyarázatot. Kiemelést érdemel ugyanakkor a biztosítási szolgáltatók tudatossága a bejelentés terén. Az egyéb pénzügyi szolgáltatók kategória döntően a pénzküldési szolgáltatást közvetítők bejelentéseit foglalja magában. A pénzküldési szolgáltatást közvetítők²⁶² bejelentései elsősorban egyszerűbb profilokon alapulnak, amely profilok alapcselekmény szempontjából csalással, szexuális kizsákmányolással összefüggő emberkereskedelemmel kapcsolatos pénzügyi tranzakciókra utalhatnak.

Láthatóan alacsony a nem-pénzügyi szolgáltatók bejelentéseinek volumene, ami az ismeretek és a tudatosság hiánya mellett arra vezethető vissza, hogy a legtöbb nem-pénzügyi szolgáltató – a pénzügyi szolgáltatókhoz képest – személyesebb, bizalmi jellegű kapcsolatba kerül az ügyfelével.²⁶³

²⁶² A terrorizmus finanszírozása tekintetében e szolgáltatói kör bejelentéseinél kiemelt fontossággal bír azon földrajzi területek terrorizmusnak való kitettsége, ahonnan a pénzösszegeket küldik vagy ahol a pénzösszegeket fogadják. A terrorizmus finanszírozása kockázatának globális szinten utóbbi években érzékelhető fokozódása a PEI konzultációs tevékenysége mellett jelentős hatással volt a pénzküldési szolgáltatást közvetítők bejelentésszámának változására, amely az utóbbi években jelentős emelkedést mutat.

²⁶³ Egy ügyben a hitelintézet azért tett bejelentést, mert egy külföldi állampolgár fizetési számlájára több millió eurós jóváírás érkezett egy összegben egy offshore társaság külföldi számlájáról. Pár nap múlva a jóváírt összeget továbbutalta az ügyfél egy magyar ügyvédi iroda letéti számlájára, ahonnan további külföldre irányuló átutalások történtek. A hitelintézet bejelentésének megalapozottságához nem férhet kétség, ugyanakkor a pénzmosás elleni szabályok betartásának egyenszilárdsága, különösen a szektorokon átívelő ügynevezett vertikális egyenszilárdsága kérdéseket vet fel, alapvetően azt, hogy az ügyvédi irodának is bejelentést kellett volna-e tenni. Ilyen esetben az ügyvédnek akkor nem kell bejelentést tennie, ha kétséget kizáróan megállapítja a pénzeszköz legális eredetét.

A FIU – elemző-értékelő tevékenységként – kétféle elemzést végez:

1. Operatív elemzést,²⁶⁴ amely a bejelentések (vagy a PEI-hez érkező egyéb információk²⁶⁵) elemzését és esetleges továbbítását jelenti, tehát a szolgáltató által bejelentett ügynek a PEI általi elintézését a fogadástól az elemzés valamilyen módon történő lezárásáig. Az operatív elemzés eredményes lezárása a Pmt. szerinti információtovábbítás a megfelelő, hatáskörrel rendelkező célhatósághoz. A sikeres elemző tevékenység azonban nem feltétlenül zárul le a nyomozó hatóság vagy a külföldi FIU részére megküldött információtovábbítással, amennyiben azt a PEI szükségesnek tartja, az elemző tevékenység folytatható, illetőleg ha az ügy lezárásra került, újból megnyitható.
2. Stratégiai elemzést, amely egy átfogó, a FIU rendelkezésére álló információk stratégiai szintű rendszerelemzését jelenti (például új trendek megjelenése a pénzmosási tevékenységek között, melyekre a hatóság válaszlépéseket kíván tenni).

A PEI minden bejelentéssel kapcsolatban automatizált kockázatelemzést végez, melynek eredményeként az egyes bejelentések kockázatos vagy nem kockázatos besorolást kapnak, ezt követően a PEI számára számos, a Pmt. által biztosított jogosultság megfelelő keretet ad az operatív elemzés elvégzéséhez. Az elemzés során a PEI többek között

²⁶⁴ A PEI-nek nincs önálló eljárás-kezdményezési jogosultsága, operatív elemzést a Pmt.-ben meghatározott esetekben végezhet, ennek során a szolgáltatóktól származó pénzügyi információt alakítja át a bűnüldöző szervek számára használható információvá. Leggyakrabban a szolgáltató bejelentése vagy külföldi társhatósággal folytatott információcsere eredményeként indul.

²⁶⁵ A készpénzellenőrzésről szóló törvény alapján a vámhatóság által továbbított információ, a célhatóságok megkeresése, a felügyeletet ellátó szerv vagy a vámhatóság tájékoztatása, valamint a korlátozó intézkedésekről szóló törvény alapján a foganatosításért felelős szerv adatigénylése vagy tájékoztatása.

- előzménykutatást végez a saját adatbázisában, a feltárt összefüggéseket elemzi és értékeli;
- megkeresheti mind a bejelentést tevő, mind az üggyel kapcsolatban releváns adattal rendelkező egyéb szolgáltatót, szolgáltatókat;
- nemzetközi információcserét folytathat külföldi FIU-val;
- betekinthez a közvetlenül hozzáférhető adatbázisokba;
- hatóságoktól közvetett módon, megkeresés útján adatokat szerezhet be;
- áttekinti a nyilvános vagy bárki számára hozzáférhető adatokat is (open source intelligence);
- szükség esetén rendelkezhet a szolgáltató irányában ügyletek (tranzakciók) végrehajtásának felfüggesztéséről,²⁶⁶ melynek határideje négy munkanap, ami további három munkanappal hosszabbítható.

Az operatív elemzés alapvető célja, hogy annak befejeztével a PEI információtovábbítással élhessen a megfelelő, hatáskörrel rendelkező célhatóság irányában.

Nemzetközi információcsere

A FIU-k által folytatott nemzetközi együttműködés követelményrendszerét globális szinten a FATF²⁶⁷ és az Egmont Csoport²⁶⁸ határozza meg. Bár e követelményrendszer „*soft law*” jogforrásnak tekinthető, a nemzetközi szervezetek monitoring tevékenységük következtében a követelményeknek

²⁶⁶ A tranzakció felfüggesztése jellemzően a pénzügyi szolgáltatók által vezetett fizetési és értékpapírszámlák, vagy az általuk biztosított széfszolgáltatás vonatkozásában kerülhet szóba, melynek során a PEI kötelezheti a szolgáltatót, hogy a megadott fizetési számlákkal, értékpapírszámlákkal kapcsolatosan kezdeményezett ügyleteket függeszse fel. A tranzakció felfüggesztése magát az operatív elemzést is indukálhatja, ha a szolgáltató a szokatlan, gyanús tevékenység észlelésénél a tranzakció felfüggesztését is indokoltnak látja; ebben az esetben haladéktalanul bejelentést is kell tennie a PEI részére.

²⁶⁷ Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force)

²⁶⁸ Pénzügyi információs egységeket (FIU-k) tömörítő szervezet

való megfelelésre rá tudják szorítani az érintett államokat. Regionális szinten az EU jogalkotása a 4. pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni irányelvvel²⁶⁹ (a továbbiakban: pénzmosási irányelv) a FIU-szintű nemzetközi információcsere vonatkozásában döntő mértékben átvette a FATF és az Egmont Csoport követelményeit, így az uniós irányelvet átültető Pmt. is összhangban van e követelményekkel.

A pénzügyi információs egységek között megvalósuló nemzetközi együttműködés felderítési típusú nemzetközi információcsere nézhető, hiszen az ilyen együttműködés keretében beszerzett információ a legtöbb esetben közvetlenül nem használható fel a büntetőeljárás során bizonyítékként, hanem egyrészt rámutat, hogy a nyomozó hatóságnak az eljárása során mely irányba érdemes elmozdulnia, másrészt segítheti a nyomozó hatóságot vagy az igazságügyi hatóságot abban, hogy mely információt kell a saját nemzetközi együttműködésre vonatkozó eljárásában, az arra vonatkozó szabályok szerint beszereznie, mintegy reprodukálnia.

A Pmt. széles mozgásteret ad a PEI számára, amely külföldi társhatóságokkal²⁷⁰ a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, nyomozásának elősegítése céljából cserélhet információt. A FIU-FIU relációban a nemzetközi információcsere kereteit és szabályrendszerét a FATF és az Egmont Csoport követelményei határozzák meg. Nemzetközi információcsere nem

²⁶⁹ Az Európai Parlament és a Tanács a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2015/849 Irányelve /A 4. irányelv egyik jelentős módosítása volt az 5. irányelvnek is nevezett jogszabály (AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/843 IRÁNYELVE (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról)./

²⁷⁰ A külföldi pénzügyi információs egység fogalmát a Pmt. határozza meg, mely szerint külföldi FIU „az Európai Unió más tagállamának vagy harmadik országnak az a hatósága, amely – különösen a Pénzügyi Akciócsoport és az Egmont Csoport követelményeinek a figyelembevételével – a pénzügyi információs egységként működő hatósággal azonos vagy hasonló feladatokat lát el.” A hasonlóságon természetesen a PEI-hez történő összehasonlítás eredményét kell érteni.

csak külföldi pénzügyi információs egységgel, hanem az Európával is folytatható, ugyanakkor a PEI nemzetközi információcserét leggyakrabban a külföldi társhatóságokkal folytat.

A pénzügyi információs egység operatív elemzése során a következő esetekben kerülhet kapcsolatba külföldi pénzügyi információs egységekkel:

1. Ha a PEI által folytatott operatív elemzés során, annak eredményessége érdekében olyan információ beszerzése válik szükségesé, mely – feltehetőleg – a külföldi pénzügyi információs egység számára rendelkezésre áll vagy ahhoz közvetett módon, megkeresés útján hozzáfér. Ebben az esetben a PEI megkeresést küld a külföldi pénzügyi információs egység részére.
2. Ha operatív elemzése eredményeképpen olyan információ áll a PEI rendelkezésére, mely a külföldi pénzügyi információs egység számára releváns lehet, akkor a PEI tájékoztatást küld a külföldi társhatóság részére.
3. A PEI szorosan együttműködik azon hatóságokkal (a célhatóságokkal), akik részére a Pmt. alapján információt továbbíthat. A nemzetközi információcserét illetően kiemelést érdemelnek azok az esetek, amikor például a nyomozó hatóság a Pmt. alapján – akár korábbi információtovábbítást követően, akár annak hiányában is – külföldi FIU megkeresését tartja szükségesnek.²⁷¹
4. Értelemszerűen a nemzetközi együttműködésnek van olyan iránya is, amikor a megkeresést vagy tájékoztatást a külföldi FIU-k küldik

²⁷¹ Ebben az esetben a PEI nem köteles a nyomozó hatóság megkeresése alapján nemzetközi információcserét folytatni, annak teljesítéséről saját hatáskörben – a körülmények mérlegelését követően – dönt. A gyakorlat azt mutatja, hogy a magyar nyomozó hatóság kérésének megfelelően külföldi társhatóság megkeresését abban az esetben teljesíti a PEI, ha azt a nyomozó hatóság megkeresésének tartalma és az abban megjelenő pénzügyi vagy terrorizmusfinanszírozási kockázatok alapján indokoltnak tartja. További szakpolitikai szempontként merül fel, hogy bár a FIU-k nemzetközi információcseréjének a céljai között szerepel a bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, nyomozásának az elősegítése, az nem helyettesítheti a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködésének különböző formáit.

a PEI részére. Amint azt korábban kiemeltük, a külföldi FIU által küldött megkeresés és tájékoztatás alapján – a szolgáltató által tett bejelentéshez hasonlóan – a PEI szintén operatív elemzést indít.

A FIU-k közötti nemzetközi információcsere során meg kell jelölni a megkeresés indokát, továbbá azt, hogy a megkeresés milyen módon kapcsolódik a pénzmosás és/vagy a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemhez, és amennyiben ismert, meg kell jelölni a pénzmosáshoz kapcsolódó büntetendő alapcselekményt is.²⁷² A nemzetközi információcsere során érkezett megkeresés célja nem lehet tehát olyan történeti tényállás, mely nem tartalmaz a pénzmosásra, illetőleg terrorizmusfinanszírozásra utaló adatot vagy gyanút.²⁷³

A megkeresésnek magában kell foglalnia a pénzmosás elleni küzdelem jegeit. Másrészt az esetek többségében – a történeti tényállás ismeretében, az eljárás e korai szakaszában – nem választható szét egyértelműen a pénzmosás és az ahhoz kapcsolódó alapcselekmény. A FIU szintjén ugyanis számos esetben gyanús, szokatlan pénzmozgás, magatartás, nagy összegű készpénzbefizetés vagy -felvétel látható, a pénzmosás és az alapcselekmény szétválasztásához ez nem elegendő információ. Ezekben az esetekben a FIU által biztosított hozzáadott érték ismeretében ezt az elhatárolást a büntetőeljárás során a nyomozó hatóság fogja tudni elvégezni.

²⁷² Mivel a FIU-k nemzetközi információcseréjének elsőrendű célja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, a FIU stratégiájának markánsan magában kell foglalnia a pénzmosás elleni küzdelmet és a vagyongeneráló bűncselekményből származó anyagi javak felderítését és biztosítását. Ezt a szemléletet nem csak a FIU-nak kell képviselnie, hanem a FIU-t esetlegesen megkereső nyomozó hatóságoknak is.

²⁷³ Példával szemléltetve ez a probléma merül fel abban az esetben, ha egy külföldi FIU (de az előző párhuzamnál maradván akár a hazai nyomozó hatóság) csak egy adott, jellemzően nem vagyoni bűncselekmény, például garázdaság elkövetésének gyanúja miatt keresi meg a PEI-t. Ebben az esetben nem látható az összefüggés a pénzmosás elleni küzdelemmel. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az új Pmt. – a korábbival ellentétesen – már nem határozza meg taxatívén azon bűncselekmények körét, melyek esetében az információ átadásának helye van.

Mind a FATF és az Egmont Csoport követelményei, mind pedig a Pmt. részletesen meghatározzák a nemzetközi információcsere keretében érkeztetett adatok felhasználhatóságának szabályait. Az előzetes hozzájárulás (az Egmont Csoport által használt terminus technikus szerint: prior consent) jogintézménye azt jelenti, hogy a FIU-k között folytatott nemzetközi információcsere során átadott információt csak az információt szolgáltató, azaz a megkeresett FIU előzetes, írásbeli hozzájárulása esetén továbbíthatja a másik FIU a joghatósága szerinti célhatóságnak.²⁷⁴

A Pmt. szerint a PEI külföldi FIU megkeresése esetén köteles haladéktalanul és a lehető legszélesebb körű hozzájárulását adni a külföldi FIU-nak a megküldött információk külföldi illetékes hatóságai felé való továbbításához. A megtagadási okokat a Pmt. taxatíve felsorolja. Ezek szerint az információtovábbításhoz való hozzájárulást meg kell tagadni, ha

- az kívül esik a Pmt. alkalmazási körén (például nem azonosítható be a pénzmosás és/vagy a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemhez való kapcsolódás), továbbá
- az adatok átadása a (hazai) nyomozó hatóság által folytatott eljárás eredményességét veszélyeztethetné;
- a PEI részére az információt egy másik külföldi FIU bocsátotta rendelkezésre, de annak továbbításához nem adta meg a hozzájárulását;

²⁷⁴ Ha szükséges, akkor szigorúan felderítési célokból és nem bizonyítékként való felhasználás érdekében külföldi FIU-tól kapott információkat a PEI a nyomozó hatóság részére a külföldi pénzügyi információs egység előzetes írásbeli engedélye alapján továbbíthat. Ez természetesen az ellenkező irányban is érvényes szabály, a PEI által a külföldi társhatóság részére megküldött adatot a külföldi társhatóság is csak akkor küldheti meg a hazájában működő nyomozó hatóság részére, ha arra a PEI előzetesen írásban engedélyt adott. Az engedély megtagadásának csak kivételesen, indokolt esetben van helye. Az Egmont Csoport követelményei szerint a megkeresett FIU előzetes hozzájárulását – az erre irányuló kérés esetén – haladéktalanul és a lehető legteljesebb mértékig meg kell adni. Az előzetes hozzájárulás megadásáról vagy megtagadásáról az adott ügy összes – rendelkezésre álló – körülményeinek mérlegelése után lehet dönteni.

- az információtovábbítás jogos érdek súlyos sérelmével jár.²⁷⁵

Amennyiben a PEI a hozzájárulását megtagadja, azt minden esetben megfelelően indokolni köteles a külföldi társhatóság részére.

A PEI „*az előzetes hozzájárulás megadásakor (megtagadásakor) három szempontból vizsgálja, hogy a külföldi FIU információtovábbítása a magyar pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni rendelkezéseinek megfelel-e (tehát, hogy nem esik-e kívül a Pmt. alkalmazási körén)*”.

1. A külföldi FIU a magyar FIU-tól származó információt milyen célból kívánja továbbítani. A korábban írtakkal összhangban a kért információkat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében, ahhoz kapcsolódóan lehet továbbítani.
2. A külföldi társhatóság olyan hatóságnak, szervnek kívánja-e továbbítani az információt, amely hatóság, szerv célhatóságnak minősülne a Pmt. alapján is.²⁷⁶
3. A megkereső társhatóság a számára továbbított információt úgy kívánja-e továbbítani, hogy azt a nyomozó hatóság bizonyítékként felhasználhassa.²⁷⁷

²⁷⁵ A Pmt. nem definiálja sem a „jogos érdek”, sem a „súlyos sérelem” kifejezéseket, mely arra enged következtetni, hogy ezeket a fogalmakat a pénzügyi információs egység értelmezheti és töltheti ki tartalommal.

²⁷⁶ Ha a külföldi célhatóság a saját nemzeti joga szerint nyomozó hatóságnak minősül (például ott nyomozási bírónak hívják, holott a magyar jog szerint a nyomozási bíró nem rendelkezik nyomozati jogkörrel), a PEI megadja az előzetes hozzájárulást. Ugyanakkor, ha egy olyan minisztérium részére kívánja a külföldi FIU az adatot továbbítani, mely nem lát el olyan feladatokat, nem folytat olyan eljárásokat, melyeket a Pmt.-ben meghatározott célhatóságok, akkor az előzetes hozzájárulás nem adható meg.

²⁷⁷ A FIU-k között megvalósuló nemzetközi információcsere az esetek döntő többségében felderítési célból történhet. A megküldött adatok nem tehetők a büntetőeljárás integráns részének, nem helyezhetők el a nyomozati iratok között. Ezen adatok beszerzésére nemzetközi bűnügyi jogsegély keretei között van lehetőségük az igazságügyi hatóságoknak.

Kérdésként merülhet fel, hogy amennyiben a külföldi pénzügyi információs egység az előzetes hozzájárulását nem adja meg, a külföldi FIU által megküldött információ bármilyen módon használható-e. Közvetlenül természetesen nem, hiszen az ehhez szükséges engedély híján az információ jelen formájában nem továbbítható, de a rendelkezésre bocsátott adat alapján a PEI által lefolytatott további elemző-értékelő tevékenység során az adat bizonyos esetekben reprodukálható, vagy más forrásból hivatalosan beszerezhető.²⁷⁸

A PEI információtovábbításának célja kizárólag a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, nyomozásának elősegítése lehet.

A PEI operatív elemzései eredményeit továbbíthatja a nyomozó hatóságoknak, az ügyészségeknek, a bíróságoknak, a nemzetbiztonsági szolgálatoknak, a Nemzeti Védelmi Szolgálatnak mint a rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szervnek, valamint a Terrorelhárítási Központnak mint a rendőrségi törvényben meghatározott terrorizmust elhárító szervnek.

A magyar FIU az információtovábbítási gyakorlata szerint egyrészt a célhatóság által folytatandó eljárást kezdeményez, másrészt folyamatban lévő eljáráshoz nyújt információt.

A bejelentésekben szereplő információk továbbítása különböző időpontokban történik. A továbbítás a bejelentés beérkezését követő rövid időn

²⁷⁸ Előfordult olyan eset, amikor a külföldi FIU megadta a PEI által kért információt, azonban annak a magyar nyomozó hatóság számára történő továbbításához már nem járult hozzá. Az ügy a PEI kezdeményezésével indult, ennek alapján a nyomozó hatóság csalás elkövetésének gyanúja miatt nyomozást rendelt el. A nyomozással párhuzamosan a PEI megkereste azt a külföldi társhatóságot, melynek országában azt a fizetési számlát vezették, melyre az elkövetők Magyarországról az átutalásokat teljesítették. Így kísérelte meg a PEI követni a bűncselekményből származó pénz útját. A külföldi társhatóságtól megkapott számlaforgalmi adatokat a PEI nem küldhette meg a hazai nyomozó hatóságnak, de a külföldi FIU által küldött információ döntő volt a PEI operatív elemzésének iránya szempontjából. A PEI megállapította, hogy a külföldre utalt összegeket később Magyarországra utalták vissza, és így be lehetett szerezni ezen fizetési számla számlaforgalmi adatait. Majd ezeket az információkat – mint saját eljárásban beszerzett információkat – a PEI már megküldhette a nyomozó hatóságnak.

belül valósul meg, amennyiben az operatív elemzés eredményeként az információtovábbítás feltételei fennállnak. Ugyanakkor az is előfordulhat, hogy hosszabb idő elteltével kerül sor az információ továbbítására, mivel ekkor áll rendelkezésre olyan adat, amely az információtovábbítást lehetővé teszi.

Az információtovábbítás célját illetően fontos azt is megjegyeznünk, hogy a legtöbb esetben az elemző-értékelő tevékenység során nem lehet az alapbűncselekményt és a pénzmosást elhatárolni. A PEI döntő mértékben pénzügyi műveletek vonatkozásában rendelkezik információval. Azt, hogy a pénzmozgás mögött van-e tényleges gazdasági esemény, vagy annak mi a pontos tartalma, a legtöbbször csak valószínűsíteni tudja.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a bejelentésekben és ezzel összhangban az információtovábbításban adózással összefüggő bűncselekményekre utaló adatok, tények, körülmények jelennek meg a legnagyobb számban. Bár a pénzmosás elleni küzdelem kezdetben a kábítószerrel összefüggő bűnözés és a szervezett bűnözés egyéb formái elleni harc érdekében indult, az utóbbi évek során Magyarországon, a környező országokban, de világszerte is az a trend figyelhető meg, hogy a bejelentések alapján indult ügyek többsége adózáshoz kapcsolódó visszaéléssel vagy vagyon elleni bűncselekménnyel, azon belül is elsősorban csalással függ össze.

A pénzügyi információk elemzése, értékelése, majd ezt követően információtovábbítás révén költségvetési csalás felderítésének, nyomozásának elősegítése természetesen fontos része a bűnüldözési tevékenységnek, azonban azt mindenképpen szem előtt kell tartani, hogy a pénzmosás elleni intézményrendszer fő célja a pénzmosás megelőzése, felderítése, nyomozása. Így a PEI-nek és a nyomozó hatóságnak is meg kell találnia azokat a módokat, amelyekben rutinszerűvé válhat a költségvetési csalás mellett az e bűncselekmény által felhalmozott vagyon tisztára mosásának operatív elemzése és nyomozása.

Vannak olyan esetek, amikor egy-egy bejelentéssel összefüggésben végzett elemző-értékelő tevékenység után igazgatási hatáskörben lefolytatott eljárás hatékonyabb lenne a büntetőeljárásnál. E megfontolásból adódóan a Pmt. lehetővé teszi, hogy a magyar FIU központi államigazgatási

szerv hatáskörébe tartozó eljárás lefolytatására tegyen javaslatot, illetve tájékoztatást küldjön felügyeleti szerv, cégbíróság hatáskörébe tartozó eljárás lefolytatása érdekében.²⁷⁹

²⁷⁹ A fentiekben a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszer egyik központi szereplője, a magyar FIU összetett tevékenysége került bemutatásra. Az Európa Tanács pénzmosás elleni szakbizottsága, a Moneyval Bizottság a FATF-követelményeknek való megfelelést és a rendelkezésre álló intézmények, eszközök hatékony alkalmazását vizsgálva átvilágította Magyarország pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszerét. Bár az átvilágítás eredményeként megszületett országjelentés számos szignifikáns hiányosságot megállapított, a magyar FIU tevékenységét a Moneyval országjelentés pozitívnak értékelte. A pénzügyi információk felhasználására vonatkozó fejezetben kiemelte többek között azt, hogy a magyar FIU jó minőségű, időszerű és releváns munkája jelentős mértékben hozzájárul azokhoz az erőfeszítésekhez, hogy a hatóságok a pénzmosási kockázatot jelentő jelenségeket felderítsék és szétzúzzák, valamint megfosszák a bűnelkövetőket a bűnös cselekményük útján szerzett javaktól.